

Verhalend ontwerpen is geweldig doelgericht

Marike Venema, Praxis januari 2003

obs De Swoaistee start met verhalend ontwerpen >>

Verhalend ontwerpen is geweldig doelgericht

Marike Venema, Praxis januari 2003

Vanuit mijn functie als directeur heb ik verhalend ontwerpen geïntroduceerd in onze Jenaplanschool, obs de Swoaistee in Groningen. Alle teamleden volgden een drietal scholingsbijeenkomsten en voerden tijdens het schoolproject zelf een verhalend ontwerp uit. Elders in dit nummer vindt u hun verhalen, hier mijn ervaringen.

Inspecteur

De directe aanleiding voor dit project is een inspectierapport. Een goed rapport, alleen over wereldoriëntatie staat er te weinig op papier. We bieden dat grotendeels projectmatig aan en terecht wordt opgemerkt dat je dan goed de doelen voor ogen moet houden. Dus gaan we aan de slag met de verbinding tussen de kerndoelen en het projectmatig werken. Het geweldige van verhalend ontwerpen vind ik de doelgerichtheid ervan. De verhaallijn die in de episodes zit kun je zien als een doellijn: je bepaalt van te voren precies welke kerndoelen je waar gaat realiseren. Dat maakt het geheel doordacht, je bent niet meer afhankelijk van wat de kinderen leuk vinden en zelf inbrengen. Maar tegelijkertijd lok je binnen die verhaallijn juist weer heel veel eigen inbreng van kinderen uit. Ik vind het fantastisch dat je op deze manier zonder methode de doelen realiseert en tegelijk de kinderen actief en betrokken houdt.

Bijna klare ontwerpen

Nadat wij hebben bepaald wat we belangrijk vinden voor onze kinderen maakt Bureau voor Educatief Ontwerpen voor elke bouw een verhalend ontwerp. In het ontwerp 'Egel' ligt voor de instroomgroepen de nadruk op natuurbeleving in de omgeving van de school. Samen met 'Bas en Roos' onderzoeken de onderbouw kinderen de schoolomgeving. De middenbouw gaat 'op vakantie in Groningen' en verkent in de provincie een aantal biotopen. De bovenbouw verdiept zich in de grote klimaatgebieden op aarde en de invloed daarvan op het voorkomen van dieren en planten. De aanleiding hiervoor is een zelf opgerichte dierentuin. De grote lijnen van de ontwerpen zijn af, zodat leerkrachten tijdens de scholing zelf de details in kunnen vullen.

Van leuke start naar kwaliteit

In onze schoolprojecten zijn we gewend om zelf eerst alle klassen en de school in te richten met materialen over het thema. Zo proberen we de kinderen voor het thema te motiveren. Dit keer is de start heel anders. We beginnen vanuit het niks en kleden langzamerhand de lokalen aan met het werk dat de kinderen in de loop van het verhaal maken. Het is bijzonder om te ervaren dat je kinderen op deze manier minstens zo goed kunt enthousiasmeren.

De start loopt in de meeste groepen prima. De kinderen vinden het leuk om hoofdpersonen te maken of een camping te tekenen, dat motiveert. Maar daarna moet de inhoudelijke verdieping komen en dat blijkt voor een aantal leerkrachten even zoeken. Je moet dan echt op tijd voldoende boeken en informatiemateriaal in je klas hebben en een manier vinden om kinderen bij te sturen. Ik vind dat het uiteindelijk in alle groepen goed gelukt is om inhoudelijke kwaliteit neer te zetten en daar mogen we best trots op zijn zo'n eerste keer.

Onze school hecht erg aan de eigen inbreng van kinderen. Ik was benieuwd hoe dat in een verhalend ontwerp zou uitpakken. Wij zeggen altijd dat we op school alleen leuke kinderen hebben, maar natuurlijk zijn er bij ons ook kinderen die altijd gemotiveerd zijn en kinderen die moeilijker zijn te motiveren. Die laatste kinderen kunnen zich tijdens het verhalend ontwerp vastbijten in een stukje van het ontwerp en zijn daardoor vaak heel enthousiast bezig..

Drie keer hetzelfde? Liever niet!

Elk ontwerp is in drie parallelgroepen uitgevoerd. Drie dierentuinen, drie families en ga zo maar door. Voor de kinderen is dat geen probleem, ze zijn trots op hun eigen werk maar gaan ook met plezier kijken bij de andere groepen. En leerkrachten hebben zeker in het begin veel steun aan elkaar, kunnen even bij elkaar binnenlopen en ervaringen uitwisselen. Ook scheelt het werk bij het verzamelen van informatie. Belangrijk is wel dat iedereen zijn of haar eigen ontwerp vorm geeft. Daardoor krijg je per groep verschillen, maar dat is juist leuk; het is niet nodig om te gaan vergelijken. Het gaat met name om het leerproces, de producten zullen altijd verschillend zijn. Het is belangrijk dat collega's, kinderen en ouders dit ook zo benaderen.

Leerkrachten merken dat je behoorlijk energie moet stoppen in zo'n nieuwe aanpak. Dat kost zeker de eerste keer extra tijd. Maar het levert op dat de kinderen heel enthousiast worden, en zij zelf ook. En ze leren er zelf nog het nodige van. Over het thema, omdat kinderen dingen willen weten en uitzoeken die ze zelf nog niet wisten. Maar ook over het proces om zo'n project samen met de kinderen te laten groeien. Als ik tijdens het project de groepen binnenloop merk ik dat leerkrachten twijfelen of ze het wel goed genoeg doen. Ze vinden het moeilijk om tevreden te zijn met hoe het bij hen in de klas loopt.. Vaak heeft dit te maken met onzekerheid, terwijl de mensen het geweldig doen. Dus heb ik steeds benadrukt wat er allemaal goed gaat.

Erg tevreden ben ik ook over de afsluiting van het project. Vroeger organiseerden we in zo'n geval een gezamenlijke presentatie voor alle ouders, en dat liep prima. Nu heeft elke groep in het lokaal een presentatie gehouden voor de eigen ouders. Daardoor kan elk kind iets bijdragen, ieder heeft een eigen en belangrijke rol. Het is mooi om te zien hoe de kinderen dat voor elkaar krijgen en het levert veel positieve reacties van trotse ouders op.

En nu verder ...

De meeste leerkrachten zijn goed te spreken over deze manier van werken. Enkeligen zeggen dat ze het concept prachtig vinden, maar de energie niet op kunnen brengen. Dat is jammer, want een tweede keer kost altijd minder energie. In onze school is wereldoriëntatie het meest voor de hand liggende leergebied om met verhalend ontwerpen te werken en ik zal dat blijven stimuleren. Een aantal collega's zullen deze manier van werken zeker laten terugkomen. En het zou best kunnen dat we nog eens een schoolproject met verhalend ontwerpen uitvoeren, al zullen sommige leerkrachten dan misschien een wat bescheidener uitvoering kiezen. Meer in het algemeen willen we nu leren om nu zelf onze eigen ontwerpen te maken.

Tips voor collega directeuren

Het helpt als je zelf heel enthousiast kunt zijn over verhalend ontwerpen, want je weet vooraf nog niet wat het wordt. Het is heerlijk om de eerste keer bijna klare ontwerpen aangeleverd te krijgen, waarmee leerkrachten zo kunnen starten. Dat maakt zo'n eerste keer een stuk makkelijker. En natuurlijk zul je iets van scholing moeten organiseren, maar dat spreekt voor zich. Het belangrijkste is: je moet als team echt zin in hebben. Als je alleen maar opziet tegen het werk moet je er vooral niet aan beginnen...